

BULETIN INFORMATIV

STOP FALS!

**Dezmințirea falsurilor despre
criza energetică și războiul
Rusiei împotriva Ucrainei**

nr. **2 (5)**

septembrie -
noiembrie 2022

DIN SUMAR

- 2** Riscurile sociale ale dezinformării: de la erodarea încrederii în semeni până la provocarea unor războaie
- 3** Povestea calomniei: narativele-cheie ale rușilor despre suveranitatea Ucrainei
- 5** DEZINFORMARE: Românii și Europa vor îngheța la iarnă
- 6** Cum ne protejăm de dezinformare: blocarea site-urilor de falsuri sau consumul critic de informații?
- 8** FALS: În Moldova au fost deschise patru laboratoare biologice pentru testarea unor viruși periculoși
- 9** Cu „ambele mâini pentru pace” și gura pentru război. Tălmăcirile apocaliptice ale unui cleric al Mitropoliei Chișinăului și Întregii Moldove
- 11** DEZINFORMARE: Chișinăul a fost dezvoltat de ruși și s-a degradat când a fost administrat de români
- 12** FALS: În Moldova sunt de 1,5-2 ori mai mulți bolnavi psihic decât în perioada sovietică
- 13** Profiluri false nou create, comentarii identice, pagini anonime din Indonezia, Argentina și Emiratele Arabe Unite și peste jumătate de milion de lei investiți în doar o lună pentru a promova protestele lui Ilan Șor
- 15** FALS: Exporturile Moldovei depind fundamental de Rusia
- 12** INFOGRAFICA. Falsuri despre Moldova în contextul invaziei militare rusești în Ucraina

Ediție realizată de:

Mariana Jacot, reporteră la Asociația Presei Independente (API) mariana.jacot@api.md

Redactora ediției: Lilia Zaharia, fact-checker

Design: Angela Ivanesi

Traducătoare: Lilia Botnariuc

www.stopfals.md

Acest buletin este editat de Asociația Presei Independente (API), în cadrul proiectului „Despre dezinformare de la ușă la ușă”, implementat de Asociația Presei Independente (API) cu suportul IMS (International Media Support). Opiniile exprimate aparțin autorilor proiectului și nu corespund neapărat finanțatorului.

Riscurile sociale ale dezinformării: de la erodarea încrederii în semeni până la provocarea unor războaie

MARIN GHERMAN,
jurnalist ucrainean,
care activează
în România
la Libertatea.ro

Dezinformarea ca fenomen social a apărut în perioada constituirii primelor state, dar a devenit mult mai periculoasă în era tehnologiilor informaționale.

În momentul de față dezinformarea este mult mai diversă și reprezintă mult mai multe riscuri sociale: de la apariția unei panici nefondate în societate – până la răsturnarea de guverne; de la erodarea încrederii în semeni – până la provocarea unor conflicte militare pe teritoriul unor state suverane.

Pentru a nu deveni victimele dezinformării cititorii, telespectatorii sau ascultătorii trebuie să nu creadă ușor în tot ce li se spune. Aceeași informație poate fi prezentată în diferite moduri, astfel încât să ajute la atingerea unor scopuri politice. Dacă o informație pare neveridică, ar fi bine de verificat sursele oficiale și de aflat dacă declarația unui politician nu a fost scoasă din context, dacă știrea nu este o invenție a presei, dacă evenimentul a avut cu adevărat loc.

Aș recomanda evitarea documentării din surse relativ noi și citirea știrilor publicate de portaluri cu nume care atrag atenția. Trebuie comparate mai multe surse. Lumea globalizată devine un sat mare. Or, după logica vieții rurale, un țăran întreba în trecut de mai mulți vecini dacă corespunde un zvon cu realitatea. Deci, dacă vom crede în prima știre găsită pe Facebook, riscăm să fim folosiți și manipulați.

Trebuie să recunosc că sunt multe știri false care sunt publicate în cascadă. Adică sunt multe surse și toate false. Aș recomanda în acest caz o simplă analiză a titlului cu ajutorul motoarelor de căutare pentru a afla cine a publicat știrea prima dată și ce interese urmărește sursa, patronul publicației, statul unde se află redacția.

Trebuie citite surse care operează cu fapte, dovezi, probe și mai puțin cu emoții. Trebuie evitate publicațiile care amestecă în mod intenționat opiniile cu faptele. Concluzia trebuie să o facă cititorul după procesul de lectură și nu jurnalistul care oferă soluții din start sau acuză pe cineva direct în titlu. Dacă vom renunța să citim astfel de publicații, jurnalismul de calitate va învinge propaganda de stat și dezinformarea.

EUVSDISINFO.EU

Povestea calomniei: narativele-cheie ale rușilor cu privire la suveranitatea Ucrainei

(publicat la 2 septembrie 2022)

Jurnaliștii ucraineni, fact-checkerii și reprezentanții societății civile au un rol extrem de important în analiza și dezmințirea dezinformărilor lansate de ruși și a propagandei militare ruse.

Tradiția rusă de a deumaniza și incita la ură împotriva ucrainenilor își are începuturile cu mult înaintea agresiunii militare declanșate împotriva Ucrainei în 2014. În realitate, faptele din istoria Imperiului Rus și politica externă promovată de FR pe parcursul ultimilor ani denotă că Rusia niciodată n-a admis existența unei Ucraine suverane.

Din momentul dobândirii independenței de către Ucraina în anul 1991, mașinăria propagandistică rusească devaloriza, ridiculiza, marginaliza sistematic suveranitatea ucraineană, impunând lumii niște mituri istorice cu referire la Ucraina. Vă prezentăm șase narative-cheie ale Kremlinului care au drept scop subminarea independenței Ucrainei și justificarea invaziei militare în Ucraina.

Narativul nr1: „Ucraina este un stat falit care n-a existat înaintea creării URSS”.

Un exemplu de acest gen de narative este articolul lui Timofei Sergheițev «Что Россия должна сделать с Украиной» („Ce ar trebui să facă Rusia cu

Ucraina”) publicat de agenția informațională de stat din Rusia „RIA Novosti”. În textul său autorul încearcă să demonstreze că Ucraina n-are dreptul la existență în calitate de stat suveran, astfel că urmează a fi integrată în Rusia. Același narativ se observă în articolul «Об историческом единстве русских и украинцев» („Despre unitatea istorică a rușilor și ucrainenilor”) semnat de Vladimir Putin. În acest articol Ucraina și Rusia sunt descrise ca „un singur popor, un tot întreg”, iar Vladimir Lenin este prezentat în calitate de „întemeietor al Ucrainei”.

Erijându-se în postura de „succesor de drept al URSS” și, totodată subliniind rolul mesianic al Uniunii Sovietice „care le-a oferit ucrainenilor statalitatea lor”, Rusia încearcă să se eschiveze de responsabilitate pentru crimele comise de regimul sovietic împotriva poporului Ucrainei. La acestea ar trebui referite Holodomorul sau foametea organizată (1932-1933), deportarea tătarilor din Crimeea (1944), represuniile împotriva intelectualității ucrainene care au degenerat în fenomenul cunoscut ca „renașterea împușcată”.

Narativul nr. 2: „Ucraina nu este un stat suveran, ci un „proiect antirusesc” de destabilizare a Rusiei finanțat de Occident”.

Avem aici un exemplu care demonstrează în ce mod propaganda rusă ambalează respectivul narativ: „Ucraina cea independentă a evoluționat până în 2014 și până acum ajungând deja la etapa „Ucraina este antiRusia”. Deci totul ce se întâmplă acum în Ucraina urmează a fi aplicat în raport cu Rusia utilizând prefixul „anti”. Cu alte cuvinte, exact invers. Și evenimentele din Ucraina ar fi putut avea loc în Rusia dacă le-am fi urmat calea.” («Комсомольская правда», 11.09.2021)

Această afirmație presupune că Rusia apreciază procesele democratice din Ucraina drept un pericol direct pentru regimul său autoritar: „Ucraina este un avertisment pentru Rusia, Ucraina reprezintă coordonatele pericolului. În primul rând, a pericolului care există la noi în țară și abia apoi întrucâtva ale unui pericol extern, nu atât pentru Rusia, cât pentru ruși”.

(Articolul integral poate fi citit pe portalul Euvdsinfo.eu)

VERIDICA.RO

DEZINFORMARE: Românii și Europa vor îngheța la iarnă

AUTOR: MĂDĂLIN NECȘUȚU
(publicat la 09 septembrie 2022)

România, ca și celelalte țări europene, va suferi cumplit din pricina prețului la gaze și a deciziei Rusiei de a stopa parțial livrările de gaze înspre Europa, dar acest lucru este numai vina liderilor europeni, care au sancționat Moscova pentru invadarea Ucrainei. Narațiunea falsă ignoră faptul că Rusia are nevoie de banii europenilor, iar aceștia din urmă și-au luat măsuri pentru a evita o criză energetică majoră.

„Comisia Europeană se pregătește de un nou asalt în lupta cu prețurile la energie. Asta ca o recunoaștere tacită a politicilor restrictive și a mesajelor gen Ceaușescu, „reduceți consumul,” eșuate. În plină luptă cu neutralitatea climatică, oficialii de la Bruxelles au uitat că trebuie să trecem o iarnă, care poate fi noul nostru Stalingrad sau Gazingrad. La începutul verii, mai precis la data de 26 iulie 2022, miniștrii energiei din UE au ajuns la un acord politic privind o reducere a cererii de gaze naturale cu 15 % pentru această iarnă. Zis și nefăcut [...] Creșterea prețurilor pe bursele energiei a început anul trecut, pe vremea aceasta. Să nu uităm că prima plafonare din România a fost făcută în decembrie 2021, când nu începuse încă războiul din Crimeea. Astăzi, linia melodică a flașnetei propagandei este setată pe “Putin e de vină.”

DE CE SUNT FALSE NARAȚIUNILE?

Rusia a premeditat criza gazelor și invazia sa în Ucraina, pregătind terenul încă din 2021 nu numai în plan militar, prin aducerea de trupe la granițele Ucrainei, dar și prin manevrele prin care multe țări europene, inclusiv România, nu și-au putut face stocuri pentru iarna lui 2021-2022, ceea ce a dus și la o majorare semnificativă a prețurilor pe piețele internaționale. Kremlinul a continuat să întrețină această situație și după izbucnirea războiului.

De atfel, Rusia a câștigat în primele șase luni de

război, din vânzare de hidrocarburi, circa 158 de miliarde de euro, în timp ce a cheltuit cu războiul din Ucraina circa 100 de miliarde de dolari. UE a importat 54% din aceste hidrocarburi, în valoare de aproximativ 85 de miliarde de euro. Exporturile de combustibili fosili au contribuit cu aproximativ 43 de miliarde de euro la bugetul federal al Rusiei de la începutul invaziei, contribuind la finanțarea crimelor de război din Ucraina.

Cel mai mare importator de combustibili fosili a fost UE (85,1 miliarde de euro), urmată de China (34,9 miliarde euro), Turcia (10,7 miliarde euro), India (6,6 miliarde euro), Japonia (2,5 miliarde euro), Egipt (2,3 miliarde euro) și Coreea de Sud (2 miliarde euro).

Așadar, situația de astăzi convine Rusiei. Moscova are tot interesul ca UE să nu îi aplice noi sancțiuni sau să reducă volumul de gaze pe care le cumpără de la ea, fiind o piață care importă cu aproape 150% mai mult decât China, al doilea mare importator de gaze ruse, care oricum îl procură la un preț derizoriu în comparație cu UE.

Rusia încearcă să joace tare și spune că va opri livrările de gaze către Europa, dacă Occidentul nu va ridica sancțiunile împotriva sa, iar propaganda ei, inclusiv cea din România, încearcă să insereze astfel de narațiuni.

(Articolul integral poate fi citit pe portalul [Veridica.ro](https://www.veridica.ro))

Cum ne protejăm de dezinformare: blocarea site-urilor de falsuri sau consumul critic de informații?

AUTOARE: MARIANA COLUN, LILIA ZAHARIA

(publicat la 13 Septembrie 2022)

În perioada pandemiei de COVID-19, dar și după invazia armatei ruse în Ucraina, autoritățile moldovenești au blocat mai multe site-uri care distribuiau falsuri și teorii ale conspirației despre pandemie, despre măsurile de protecție împotriva acestei infecții, dar și dezinformări despre războiul din țara vecină. Experții susțin că blocarea site-urilor care răspândesc falsuri intenționate trebuie să aibă loc în paralel cu educarea populației în spiritul analizei critice, pentru ca oamenii să poată verifica și analiza informația pe care o consumă.

Din februarie 2020, când a început pandemia de COVID-19, Serviciul de Informații și Securitate (SIS) al Republicii Moldova a dispus blocarea a zeci de site-uri pe motiv că ar răspândi informații false despre pandemie, dezinformări care ar provoca panică și tensiune în societate. Unele din aceste site-uri erau create intenționat de persoane anonime pentru a acumula cât mai multe vizualizări, altele erau cu profil religios (Aparatorul.md). Acțiunile SIS au avut loc în condițiile stării de urgență și au fost autorizate de Comisia pentru Situații Excepționale.

Dezinformare și incitare la război

Odată cu invazia armatei ruse în Ucraina în februarie 2022, la cererea SIS au fost blocate și alte câteva site-uri care transmiteau informații false și de incitare la ură și război (Vkurs.md, Sputnik.md, Gagauznews.md, Ehomd.info, Flux.md, Rosca.md). Blocarea acestor platforme l-a indignat pe deputatul Blocului Electoral al Comuniștilor și Socialiștilor (BECS) **Bogdat Țirdea**, care a declarat într-un briefing de presă că unele din aceste site-uri „sunt cu tradiții de 10, 20 de

ani. Flux.md, una dintre revistele care a stat la baza democratizării acestei țări, versiunea electronică a acestei reviste a fost blocată pe motiv de instigare la ură și război”. Reamintim că B. Țirdea, dar și alți deputați BECS au susținut agresiunea militară a Rusiei în Ucraina și au distribuit narațiunile propagandistice ale Kremlinului despre Ucraina și ucraineni.

Experți: Blocarea site-urilor de falsuri trebuie suplimentată cu activități de educație și fact-checking

La rândul său, **Viorica Zaharia**, președinta Consiliului de Presă și expertă în domeniul combaterii dezinformării, a precizat că site-urile blocate de SIS transmiseau adesea dezinformări și manipulări, inclusiv falsuri despre războiul Rusiei împotriva Ucrainei.

Expertul **Alexandru Damian** de la Centrul Român de Politici Europene, unul din autorii studiului „Intoxicare și propagandă în gestionarea crizei COVID-19 în Republica Moldova”, subliniază că acțiunile autorităților de a proteja spațiul informațional trebuie să aibă loc în paralel cu dezvoltarea gândirii critice a cetățenilor.

(Articolul integral poate fi citit pe portalul Stopfals.md)

FALS: În Moldova au fost deschise patru laboratoare biologice pentru testarea unor virusi periculoși

AUTOR: CONSTANTIN HAIRETDINOV

(publicat la 14 Octombrie 2022)

În rețelele sociale au apărut din nou informații false potrivit cărora în Moldova ar fi fost deschise niște laboratoare biologice. Pe pagina de Facebook „Adevărul din umbră” a fost publicat un text în care se afirmă că, în urma „unei înțelegeri secrete” între guvernele Moldovei și SUA, în țară se deschid patru laboratoare biologice în domeniul cercetării virusologice unde „vor fi experimentați cei mai periculoși virusi”. Autoritățile neagă informațiile despre existența unor înțelegeri secrete între Republica Moldova și SUA despre presupusele laboratoare biologice.

Dovezile prezentate de autor

Postarea care anunță despre deschiderea laboratoarelor biologice a acumulat aproape 800 de like-uri și cca 350 de comentarii. Tot acolo este indicat că în urma „unei înțelegeri secrete” dintre două țări în Moldova „vor fi experimentați cei mai periculoși virusi, letali pentru om și mediul înconjurător”. Autorul nu prezintă niciun fel de dovezi. Nu este indicat de unde a fost preluată informația, unde vor fi amplasate laboratoarele, deci nimic concret. *“În Republica Moldova se deschid patru laboratoare în cercetare virusologică, conform unor înțelegeri secrete dintre guvernul RM și SUA. Vor fi experimentați cei mai periculoși virusi, letali pentru om și mediul*

înconjurător. Ca să distrugi un popor, e de ajuns să pui la conducere un trădător”, scrie în postare.

Pe pagina respectivă de Facebook este indicat un număr de telefon înregistrat în Cehia. Am expediat la numărul respectiv un mesaj cu rugămintea de a ne comunica de unde a apărut informația. Răspunsul a fost că cele enunțate în postare ar fi adevărate, or acest lucru ar fi fost comunicat de „un deputat”. Practic peste 30 de secunde mesajul din WhatsApp a fost șters.

Cei de la Guvern ne-au spus că este o minciună

Ne-am adresat Guvernului RM pentru comentarii. Răspunsul a fost că informația respectivă nu corespunde adevărului.

— Este o minciună absolută. Nu există înțelegeri secrete între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul SUA. Preocuparea principală a Executivului este bunăstarea oamenilor. Încurajăm cetățenii și reprezentanții mass-media să se informeze din surse oficiale, a scris Anastasia Taburceanu, purtătoarea de cuvânt a prim-ministrei RM.

(Articolul integral poate fi citit pe portalul Stopfals.md)

⚠️ În Republica Moldova se deschid patru laboratoare biologice în cercetare virusologică, conform unor înțelegeri secrete dintre guvernul R.M. și SUA. 🇷🇺
Vor fi experimentați cei mai periculoși virusi, letali pentru om și mediul înconjurător.
Ca să distrugi un popor, e de ajuns să pui la conducere un trădător.

STOPFALS.MD

Cu „ambele mâini pentru pace” și gura pentru război. Tălmăricile apocaliptice ale unui cleric al Mitropoliei Chișinăului și Întregii Moldove

AUTOR: ILIE GULCA

(publicat la 20 Octombrie 2022)

Parohul Bisericii „Nașterea Sfântului Prooroc Ioan Botezătorul”, Serafim Goncear, din municipiul Chișinău a transmis în cadrul emisiunii „Revelații” de la Tezaur TV mesaje care justifică războiul din țara vecină, argumentând iminența unui eventual al treilea război mondial pentru „curățarea lumii prin sânge”. Deși declarația clericului Mitropoliei Moldovei reprezintă o mostră a discursului propagandistic al Bisericii Ortodoxe Ruse, care justifică atrocitățile Rusiei împotriva Ucrainei, moderatoarea emisiunii nu a intervenit să îl contrazică pe paroh, dar i-a adresat întrebări de concretizare, permițându-i preotului să-și continue pledoaria pro-război.

Timp de aproape trei minute (de la min: 35) parohul spune că în cărțile sfinte acest război este permis. „*Chiar Dumnezeu dă voie să se ucidă o țară întreagă... O năvălit și se ucide frate cu frate. [Dumnezeu] Dă voie la arma ceea care poartă dreptate [...] Arma ceea care e binecuvântată poartă dreptate și face binele... [...] E bine să se verse sânge. Să se curețe pământul prin sângele tinerilor ăștia... decât sistema (sic!) asta necurată a computerizării... care îl pune pe tot omul să se lepede de Dumnezeu. Asta e lepădare de Dumnezeu [...] Adică, al treilea război mondial trebuie să fie [...] să se curețe lumea prin sânge ca să nu se înmulțească răutatea*”, a declarat parohul Serafim Gonciar în cadrul emisiunii, făcând trimitere la Sfânta Scriptură.

Identificarea „răului” necesar

Declarația parohului Bisericii „Nașterea Sfântului Prooroc Ioan Botezătorul” reprezintă o mostră a discursului antagonist al Patriarhului Bisericii Ortodoxe Ruse, Kiril. După agresiunea neprovocată a Rusiei împotriva Ucrainei, pe 24 februarie 2022, capul Bisericii Ortodoxe Ruse, divizează credincioșii între „cei care susțin valorile Occidentului decadent” și „cei care susțin adevăratele valori tradiționale” pe care le „apără” Rusia. De asemenea, discursul parohului justifică necesitatea de a identifica „răului” necesar pentru acest război și împotriva căruia societatea rusă trebuie să lupte.

Escaladarea unui eventual al treilea război mondial face parte din retorica capului Bisericii Ortodoxe Ruse. În cadrul unei predici rostite în contextul „mobilizării parțiale” din Rusia, Kiril a făcut apel către cetățenii ruși să meargă „cu curaj” să lupte în Ucraina deoarece „Hristos a Înviat și toți vor învia împreună cu el”.

Emisiunea a fost eliminată de pe canalul de YouTube

Moderatoarea emisiunii de la Tezaur TV nu a intervenit pentru a-l contrazice pe preot, dar i-a adresat o întrebare de concretizare, dacă într-adevăr acest război va pune capăt „computerizării”. Întrebată de portalul Stopfals.md de ce nu a intervenit, Dina Pripa, moderatoarea emisiunii, a invocat libertatea de exprimare a feței bisericești. Ulterior, jurnalista a recunoscut că la acel moment nu a sesizat gravitatea mesajului transmis de preot. La scurt timp, emisiunea a fost eliminată și de pe canalul de YouTube al postului de televiziune, dar și de pe pagina de Facebook.

(Articolul integral poate fi citit pe portalul Stopfals.md)

VERIDICA.RO

DEZINFORMARE: Chișinăul a fost dezvoltat de ruși și s-a degradat când a fost administrat de români

AUTOARE: MARIANA VASILACHE

(publicat la 21 Octombrie 2022)

Chișinăul s-a dezvoltat doar pe timpul Imperiului Rus și al Uniunii Sovietice și s-a degradat în perioada unirii cu România și a independenței Republicii Moldova, potrivit unei narațiuni din presa rusă. În realitate, Chișinăul s-a dezvoltat semnificativ în perioada în care a făcut parte din România și a fost în mare parte distrus de Armata Roșie în 1941 și 1944, înainte de a fi reconstruit în stil sovietic.

„Pe 14 octombrie, Chișinăul a sărbătorit ziua orașului. Capitala Moldovei a avut mai multe perioade de dezvoltare – de la un orașel provincial de pe timpul lui Pușkin, până la un centru gubernial de la începutul secolului XX, de la un oraș distrus aproape în întregime de nemți și o așezare depopulată, până la un unul dintre cele mai mari noduri industriale ale Uniunii Sovietice. După declararea independenței, din păcate Chișinăul și-a pierdut mult dintre realizările generațiilor anterioare. Am vrea să sperăm că, în pofida tuturor încercărilor și a cursului antinațional al actualei guvernări, orașul își va păstra statutul și își va recăpăta măreția de altădată. Probabil că nu vom exagera dacă vom afirma că orașul Chișinău îi datorează Rusiei statutul său de capitală [...]”

DE CE SUNT FALSE NARAȚIUNILE: Chișinăul a fost numit capitală administrativă după raptul teritorial din 1812 și anexarea la Imperiul Rus, însă abia spre 1873, când Basarabia a devenit gubernie, orașul a început să se dezvolte. Chișinăul s-a modernizat în deosebi datorită primarului Carol Schmidt, care a condus orașul timp de 25 de ani, între 1877 și 1903, și i-a schimbat radical aspectul, datorită colaborării cu arhitectul Alexandru Bernardazzi.

Chișinăul a continuat să se dezvolte foarte intens și în perioada interbelică, sub administrația României. În oraș s-au construit multe case confortabile, vile urbane, imobile cu apartamente, școli foarte bine

proiectate, au fost deschise biblioteci, tipografii, teatre. Tot atunci au început să funcționeze un șir de întreprinderi, prima moară mecanizată, fabrica de pâine, de mezeluri, fabrica de bomboane, fabrici de încălțăminte, tricotate, blănuri, au fost organizate expoziții de mărfuri industriale și mașini agricole.

Publicația susține că orașul a fost reconstruit după război și s-a dezvoltat datorită Uniunii Sovietice, însă, omite să spună că a fost distrus în cea mai mare parte de armata sovietică în retragere, în vara anului 1941, când au fost minate și aruncate în aer cele mai importante clădiri din centrul Chișinăului de către batalioane de distrugere create de NKVD. Pe de altă parte, preluând orașul în timpul războiului, timp de trei ani, administrația românească a reconstruit o mare parte a clădirilor distruse. Afirmațiile că planurile de dezvoltare a orașului au încetat odată cu proclamarea independenței, că libertatea a adus sărăcie și degradare, iar parcursul european este în detrimentul dezvoltării Chișinăului, fac parte din propaganda Kremlinului, care promovează teza că fostele republici sovietice au viitor doar în cadrul „lumii ruse”.

Propaganda rusă, ca și cea sovietică, recurge la falsificarea istoriei, în pretențiile sale asupra teritoriilor pe care le-a ocupat cu forță.

(Articolul integral poate fi citit pe portalul [Veridica.ro](https://www.veridica.ro))

FALS: În Moldova sunt de 1,5-2 ori mai mulți bolnavi psihic decât în perioada sovietică

AUTOARE: VIORICA ZAHARIA
(publicat la 28 Octombrie 2022)

Portalul Kp.md, care este pagina web a publicației Комсомольская правда в Молдове, a publicat un articol în care susține că din cauza „inflației, prețurilor mari, frigului din iarna care vine și a războiului din Ucraina”, în prezent în Republica Moldova sunt de 1,5-2 ori mai mulți bolnavi psihic decât în „Moldova Sovietică”. Această afirmație este falsă. Potrivit datelor Ministerului Sănătății și a Spitalului Clinic de Psihiatrie, în anul 1981, de exemplu, erau înregistrate 109 856 de persoanele cu tulburări mintale (inclusiv în regiunea transnistreană), iar astăzi sunt înregistrate 70 955 asemenea persoane (fără regiunea transnistreană).

„De ce în prezent în Moldova sunt de 1,5-2 ori mai mulți bolnavi psihic decât în Moldova Sovietică: de vină e inflația, prețurile mari, frigul din iarna care vine și evenimentele din Ucraina”, afirmă portalul Kp.md. Drept dovadă, este citat directorul adjunct al Spitalului Clinic de Psihiatrie din Chișinău, Iurie Pavlov, care își amintește că „în perioada sovietică în republică, în funcție de an, erau înregistrați de la 40 până la 60 de mii de pacienți”. Solicitat de StopFals.md, Iurie Pavlov, citat în articol, a spus că declarațiile făcute în articol se referă la perioada de până la 2010 și nu la perioada actuală.

Ministerul Sănătății: „În ultimii ani se constată o tendință de scădere a numărului persoanelor cu boli psihice”

Potrivit autorității din Sănătate, în ultimii ani se constată o tendință de scădere a numărului persoanelor cu boli psihice. În anul 2010 erau

înregistrate 98 000 de persoane, în 2014 – 95 000 de persoane, iar în anul 2021 – 70 955 de persoane.

„Reprezentanții Comisiei de specialitate în psihiatrie a Ministerului Sănătății susțin că acest fenomen poate fi explicat și prin faptul că unele entități nosologice psihiatrice nu mai sunt în supraveghere exclusivă a sistemului de sănătate mintală (de exemplu, persoanele cu retard mintal, iar persoanele cu epilepsie sunt asistați de medicii neurologi)”, ne informează Ministerul Sănătății.

În răspunsul oferit, reprezentanții Ministerului Sănătății spun că într-o perioadă scurtă, cum este cea de când urmărim creșterea prețurilor și de când a început războiul din Ucraina, „pot apărea probleme de sănătate mintală, unele simptome, dar nu o boală psihică”.

(Articolul integral poate fi citit pe portalul Stopfals.md)

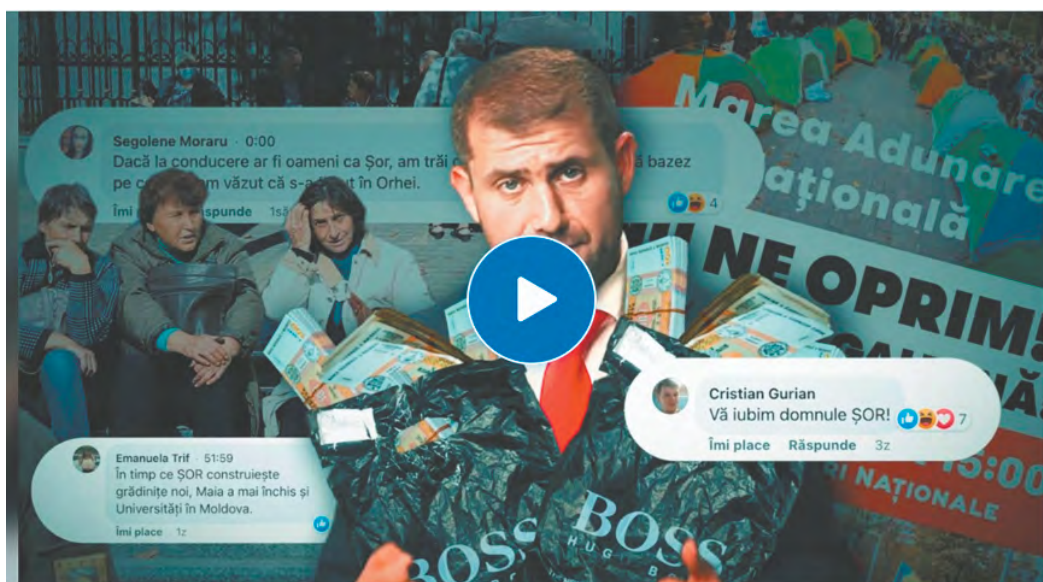
Profiluri false nou create, comentarii identice, pagini anonime din Indonezia, Argentina și Emiratele Arabe Unite și peste jumătate de milion de lei investiți în doar o lună pentru a promova protestele lui Ilan Șor

AUTOARE: MARINA GORBATOVSKI

(Publicat la 31 Octombrie 2022)

Mii de comentarii care-l laudă pe Ilan Șor curg zilnic pe paginile de Facebook ale deputatului fugar și pe paginile afiliate partidului acestuia și activității sale. Analizând profilurile celor mai activi comentatori, Zdg a constatat că cea mai mare parte dintre cei care „il ridică în slăvi” pe deputatul condamnat în prima instanță în dosarul fraudei bancare sunt, de fapt, profiluri false, create exact în perioada în care au început protestele antiguvernamentale ale Partidului Șor.

Totodată, pagini cu nume nespecifice Republicii Moldova, precum Joanna Perry, Mercedes Nelson sau Wilma Colon, cu administratori din Indonezia, Argentina sau Emiratele Arabe Unite, invită oamenii, prin postări sponsorizate cu sute de euro, să participe la manifestațiile Partidului Șor.

Și pagina oficială a lui Ilan Șor a făcut postări plătite cu sute de mii de lei. Doar în perioada 29 septembrie – 28 octombrie 2022, timp în care oamenii au fost aduși organizat și plătiți pentru participarea la proteste, pagina lui Șor a „investit” peste jumătate de milion de lei pentru sponsorizarea postărilor, pentru ca acestea să ajungă la o audiență cât mai mare.

Profiluri noi create ce folosesc nickname-uri

Unul dintre cele mai active profiluri pe pagina lui Șor este Ramiz Ivanova. „Societatea noastră mereu s-a temut de oamenii bogați, dar Șor a rupt orice stereotip prin aceea că nu a stat deoparte niciodată unde a fost nevoie de suport și ajutorul lui”, comentează aceasta.

Un alt comentator activ este [Gleb Tcaci](#), care comentează: „Șor trebuie să se gândească și la o echipă mai mare de deputați pentru că la următoarele alegeri va avea minim de 5 ori mai mulți decât acum”.

Paginile anonime din Indonezia, Argentina și Emiratele Arabe Unite care promovează protestele din Chișinău

În săptămâna de dinaintea protestului din 9 octombrie, utilizatorii de Facebook din R. Moldova au fost „bombardați” cu postări sponsorizate, venite de la pagini obscure, nou create, ce-și au administratorii în Indonezia, Argentina și Emiratele Arabe Unite.

Peste jumătate de milion de lei pentru sponsorizările/reclamele de pe pagina lui Ilan Șor în doar o lună

[Moldova Reunion](#), o altă pagină care promovează intens același protest, a cheltuit 9427 de euro pentru șase reclame rulate doar în perioada 29 septembrie – 28 octombrie.

Pentru reclame pe teme sociale și politice, pagina oficială a lui [Ilan Șor](#) a „investit”, în perioada 22-28 octombrie 2022, peste trei mii de euro. Iar în perioada 29 septembrie – 28 octombrie 2022, în timpul protestelor din fața Președinției și Parlamentului, pagina a rulat reclame de peste 20 de mii de euro (cca 400 de mii lei). În total, în perioada 31 iulie – 28 octombrie 2022, pentru reclamele rulate, Șor a cheltuit peste cincizeci de mii de euro, adică în jur de un milion de lei.

(Articolul integral poate fi citit pe portalul [Zdg.md](#))

FALS: Exporturile Moldovei depind fundamental de Rusia

AUTOR: VIORICA ZAHARIA
(publicat la 9 Noiembrie 2022)

Recent, site-ul cu politică editorială pro-Kremlin Vedomosti.md care este pagina web a publicației „Молдавские Ведомости” a publicat un articol în care se menționează, printre altele, că exporturile din țara noastră sunt dependente de Rusia. Această informație este falsă. Datele oficiale arată că în prezent volumul de exporturi în Rusia reprezintă doar 5,1%, iar 61,6% din exporturi merg către țările Uniunii Europene.

Textul se dorește o analiză a vizitei președintei Maia Sandu la București: «Майя Санду совершает поездки отчаяния... Ситуация в Молдове радикально отличается от той, что в Румынии и Украине. Экспорт фундаментально зависит от России» (în traducere: „Maia Sandu întreprinde vizitele disperării... Situația în Moldova se deosebește radical de cea din România și Ucraina. Exportul este dependent de Rusia de o manieră fundamentală”). Articolul, plasat și pe Facebook, a adunat în două zile 62 de distribuiri, 114 reacții și 29 de comentarii.

Afirmația privind exporturile este falsă, iar jurnaliștii nu s-au bazat pe date statistice oficiale. Astfel, datele privind exportul de mărfuri în ultimii 5 ani, publicate acum două luni de Ministerul Economiei, arată o descreștere a volumului de exporturi de mărfuri din R. Moldova în Federația Rusă și o creștere constantă a exporturilor către țările Uniunii Europene.

În prezent, volumul de exporturi în Rusia reprezintă 5,1%, iar 61,6% – către țările UE. Exporturile în Federația Rusă au scăzut treptat din 2017, când constituiau 11,4%, iar cele către UE au crescut de la 57,6% în 2017 la 61,6% în 2022.

În concluzie, exportul de mărfuri al Moldovei nu depinde „fundamental” de Rusia

Speculațiile despre exporturile moldovenești în Federația Rusă, în comparație cu exporturile în Occident fac parte din narativul pro-Kremlin de denigrare a spațiului comunitar. Portalul Stopfals.md a dezmințit și alte dezinformări la acest subiect. Anterior, portalul Sputnik.md a interpretat tendințele date privind exporturile moldovenești în UE, publicând o știre în care se menționează că Uniunea Europeană nu are nevoie de fructele și pomușoarele moldovenești, ceea ce este o dezinformare. Totodată, acum trei ani, în plin sezon agricol, portalul rusesc Ren.tv publica un articol în care se menționează că „80-90% din exporturile din Republica Moldova sunt îndreptate către Federația Rusă”. Realitatea era cu totul alta, după cum a rezultat atunci portalul Stopfals.md.

(Articolul integral poate fi citit pe portalul Stopfals.md)

FALSURI DESPRE MOLDOVA ÎN CONTEXTUL INVAZIEI MILITARE RUSEȘTI ÎN UCRAINA

#NuRăzboiului
#NuDezinformării

FALS

Ucrainenii refugiați în
Moldova sunt un pericol
pentru securitatea publică

REALITATE

Este un mesaj fals, transmis special
pentru a instiga la ură interetnică și
discriminare.

NATO vrea să facă din
Moldova un poligon de
luptă, la fel ca în Ucraina

NATO respectă pe deplin
neutralitatea constituțională a
Moldovei și oferă sprijin pentru
reformarea și modernizarea
sectorului de securitate și apărare.

Republica Moldova se va
implica militar în Ucraina

Un fals, dezmințit de Guvernul
Republicii Moldova. Țara noastră nu
este implicată și nu se va implica în
conflictul militar.

Aeronave NATO și
elicoptere militare
ucrainene au aterizat pe
aeroportul din Mărculești

Aeronavele NATO nu au aterizat pe
aeroportul din Mărculești, iar
elicopterele care au ajuns acolo sunt
destinate unor misiuni civile, adică
nu sunt militare.

În Republica Moldova este
dislocată armata română

Pe teritoriul Republicii Moldova nu
sunt detașamente de militari ai
Armatei Române.

În loc să-și ajute propriii
cetățeni, autoritățile din
Moldova îi susțin financiar
pe refugiații ucraineni

Mesaj speculativ. Refugiații
ucraineni sunt ajutați atât de
persoane fizice, juridice, cât și prin
intermediul organizațiilor
naționale și internaționale.